

Gemeente Bronckhorst

Accountantsverslag 2024

16 mei 2025 | concept 3

Inleiding

Doetinchem, 12 juni 2025

Aan de Gemeenteraad van de gemeente Bronckhorst,

Wij hebben de jaarrekening 2024 van uw gemeente gecontroleerd.

In dit verslag brengen wij de hoofdzaken vanuit de controle onder uw aandacht. Daarnaast besteden wij aandacht aan de jaarrekening zelf en aan de interne beheersing.

Dit accountantsverslag dient in samenhang te worden gelezen met de jaarrekening over 2024. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders (hierna: College van B&W). Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring bij de jaarrekening te verstrekken. Daarnaast hebben wij beoordeeld of het jaarverslag in overeenstemming is met de jaarrekening. Ons oordeel over de jaarrekening komt tot uitdrukking in de controleverklaring.

Het verslag is uitsluitend bestemd voor het College van B&W en de Gemeenteraad en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. Waar relevant gaan onze bevindingen vergezeld van aanbevelingen. De in het verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de jaarrekening.

Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de portefeuillehouder financiën. Wij hebben deze rapportage besproken tijdens de bijeenkomst van de auditcommissie op 11 juni 2025.

Met vriendelijke groet,
Stolwijk Kelderman Accountants Fiscalisten

drs G.J. Bouwhuis RA

mevr. H.G.J. de Feiter-Aalderink RA

Inhoudsopgave

Samenvatting

Aandachtspunten raad

Jaarrekening

Interne beheersing

Onze verantwoordelijkheid

Afsluiting

Bijlagen

Samenvatting

Controleverklaring

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken als u de jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Naar ons oordeel geeft de jaarrekening 2024 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 en van het vermogen op 31 december 2024, in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording. In de WNT-verantwoording en Sisa-verantwoording zijn geen afwijkingen geconstateerd.

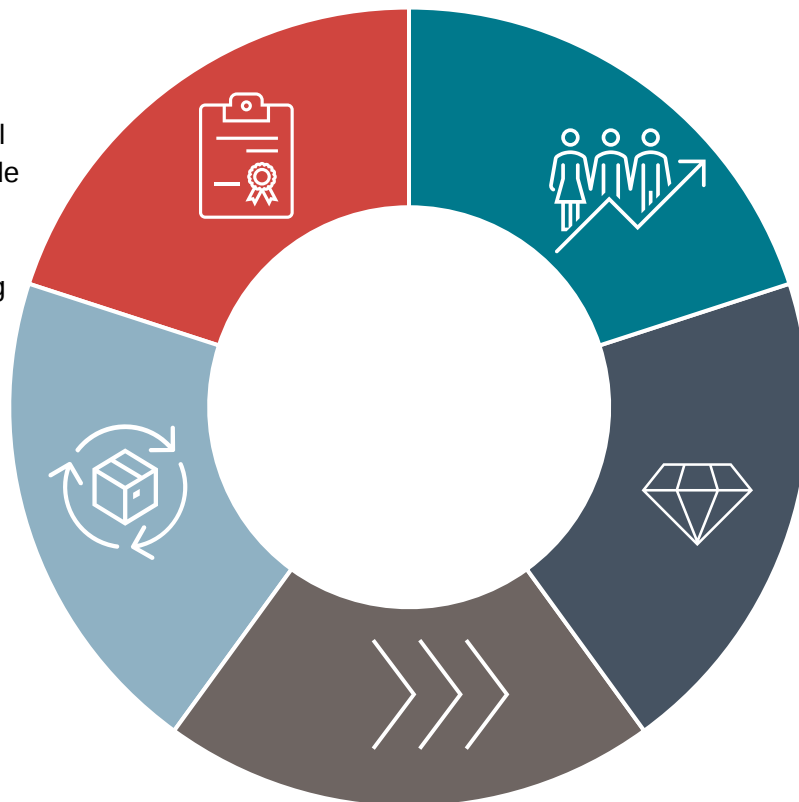
Rechtmatigheidsverantwoording

Het College van B&W heeft in de rechtmatigheidsverantwoording aangegeven de rechtmatigheidsgrens te overschrijden. Wij zijn van mening dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is.

De belangrijkste onrechtmatigheden in 2024 zijn:

- Begrotingsoverschrijdingen € 4.159.000
- Kredietoverschrijdingen € 131.000
- Europese aanbestedingen € 498.000.

Doordat € 3,3 miljoen begrotingsoverschrijdingen als acceptabel aangemerkt worden, resteren € 1,5 miljoen onrechtmatigheden.

Financiële positie

Uw gemeente sluit het jaar af met een negatief resultaat van € 0,8 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen bedraagt per eind 2024 € 16 miljoen. Het benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 8,3 miljoen. De ratio is 1,93 en is ruim voldoende. De afgelopen jaren heeft het eigen vermogen een stijgende lijn laten zien.

Interne beheersing

De interne beheersing is voldoende op orde. Wij hebben enkele verbeterpunten geadviseerd. De belangrijkste zijn:

- Interne beheersing grondexploitatie
- Zelfstandig vaststellen prestatie leveringen zorg.

Controleproces

De controle is goed verlopen. Er zijn voldoende stukken beschikbaar gesteld om de controlewerkzaamheden uit te voeren. Wij hebben beperkte aanpassingen gegeven in:

- Het herstellen van fouten
- Het aanpassen van teksten

Aandachtspunten raad

Hierna geven wij een toelichting op de aandachtspunten voor de controle 2024 zoals deze zijn meegegeven door de auditcommissie namens de raad. Deze aandachtspunten zijn een nadere toelichting op de standaard controleopdracht. Van de auditcommissie hebben wij 3 aandachtspunten meegekregen.

1. Het 'ravijnjaar' 2026 komt eraan. Welke risico's signaleert de accountant ?

2. Welke risico's signaleert de accountant rondom grondexploitatie ?

3. In het kader van realistisch begroten zijn in de Tussenrapportage 2024 verschillende budgetten naar beneden bijgesteld. In hoeverre kloppen deze prognoses als straks de jaarrekening wordt opgesteld ?

Aandachtspunten van de raad

1] Het 'ravijnjaar' 2026 komt eraan. Welke risico's signaleert de accountant ?

Het jaar 2026 wordt ook wel het ravijnjaar genoemd, omdat het bestaande systeem voor de financiering van gemeenten eind 2025 afloopt en het nieuwe systematiek pas in 2027 van start gaat. Dit creëert een jaar van financiële onzekerheid. De hoogte van de berekening van de algemene uitkering gekoppeld aan de nominale ontwikkeling van het BBP. De koppeling tussen de rijksuitgaven en het gemeentefonds komt te vervallen. Er wordt een structurele korting van € 2,3 miljard in 2026 verwacht in het totaal beschikbare gemeentefonds.

Update april 2025:

In de Voorjaarsnota 2025 heeft het kabinet besloten om cumulatief € 3 miljard beschikbaar te stellen aan gemeenten voor de periode tot en met 2027. Dit aanvullende budget is bedoeld om onder andere de uitgaven in de jeugdzorg te dekken en de verwachte terugval in het gemeentefonds vanaf 2026 gedeeltelijk te dempen.

Ten aanzien van de jeugdzorgtekorten is de opdracht gegeven om landelijk financiering te zoeken voor € 728 miljoen om zo gemeenten voor 50% te compenseren voor de tekorten over de jaren 2023 en 2024.

Met het oog op de periode vanaf 2028 worden de beheersmaatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd versterkt en worden aanvullende maatregelen verder uitgewerkt. Hiermee wordt beoogd om de uitgaven in de jeugdzorg structureel beheersbaar te maken.

Hoewel deze middelen iets verlichting kunnen bieden, blijft het financiële beeld aandacht vragen. De tijdelijke aard van de compensatie en het ontbreken van structurele oplossingen voor de periode 2026–2027 betekenen dat de gemeente geconfronteerd wordt met onzekerheden bij het opstellen van de meerjarenbegroting. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de uitvoerbaarheid van bestaand beleid, de continuïteit van gemeentelijke voorzieningen en de realisatie van investeringen.

Daarnaast zijn er risico's verbonden aan de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van de toegezegde middelen. Omdat deze vaak geormerkt zijn, zal nauwkeurig moeten worden toegezien op de voorwaarden die daaraan zijn verbonden. Dit vergt extra inspanningen op het gebied van administratieve vastlegging, interne beheersing en de controleerbaarheid van uitgaven.

Tot slot vraagt de hervormingsagenda Jeugd, die vanaf 2028 in werking treedt, al in de komende jaren om voorbereiding en aanpassingen. De uitvoering van nieuwe beheersmaatregelen kan op korte termijn leiden tot tijdelijke inefficiënties of hogere uitvoeringskosten.

Aandachtspunten van de raad

Bronckhorst

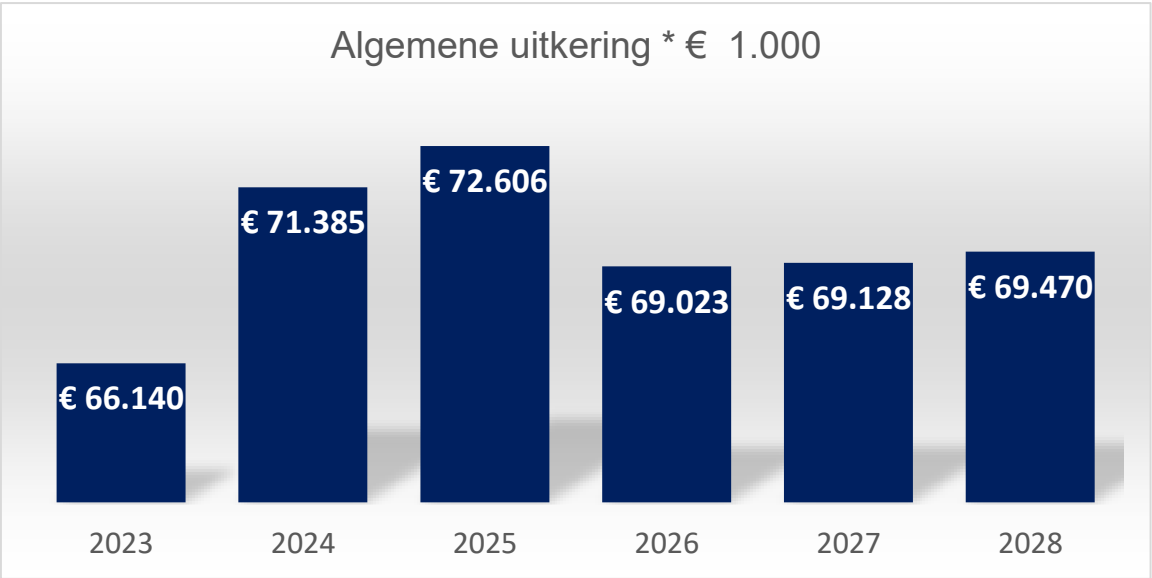
Aan de hand van bijgaande grafiek is de ontwikkeling van de algemene uitkering zichtbaar voor de gemeente Bronckhorst:

In de begroting van 2025 laten de jaren 2027 en 2028 tekorten zien. Het tekort van het ravijnjaar 2026 is gereduceerd door inzet van middelen vanuit de Algemene Reserve, realistisch begroten en beleidsinhoudelijke keuzes die meer zichtbaar en merkbaar zijn voor de inwoners van Bronckhorst zoals bijvoorbeeld vertragen in werkzaamheden in het bermbeheer en keuzes op het gebied van afval en afvalverwerking.

Werkelijk resultaat 2024		
BR investeringsagenda tussentijds	€	2.700
Algemene Reserve tussentijds	€	5.556
Resultaat jaarrekening 2024	€	-824
Realisatie 2024	€	7.432

Begroot saldo na mutaties reserves		
Begroting 2025	€	1.634
Begroting 2026	€	121
Begroting 2027	€	-1.620
Begroting 2028	€	-2.036

In deze grafiek is de ontwikkeling van de algemene uitkering zichtbaar voor de gemeente Bronckhorst. De bron hiervoor is de programmabegroting 2025 en het effect van de Voorjaarsnota van het Rijk is hierin nog niet verwerkt.

Aandachtspunten van de raad

2] Welke risico's signaleert de accountant rondom grondexploitatie's ?

Het verschil tussen actief en passief grondbeleid

Bij actief grondbeleid verwerft de gemeente de gronden zelf. Hierbij heeft de gemeente meer sturingsmogelijkheden en zeggenschap dan bij faciliterend grondbeleid of bij een publiek-private samenwerking. Daar staat tegenover dat de gemeente ook meer risico loopt, vooral doordat grondaankopen vaak grote investeringen betreffen, kosten hoger kunnen uitvallen door een foutieve inschatting of hoge kostenstijging of gronden onverkoopbaar zijn.

Bij faciliterend grondbeleid of passief grondbeleid stelt de gemeente de kaders in de vorm van een bestemmingsplan voor de ontwikkeling vast. Echter zijn derden, zoals ontwikkelaars of woningcorporaties, verantwoordelijk voor de realisatie en dragen meer het risico.

Achtereenvolgens gaan wij hier in op de kansen en de risico's van actief grondbeleid en vervolgens op de kansen en risico's van passief grondbeleid.

Kansen actief grondbeleid

Bij een actief grondbeleid is de regiefunctie van de gemeente zeker gesteld. De gemeente kan optimaal haar doelstellingen bereiken en wordt daarbij niet gehinderd door belangen van een derde partij (ontwikkelaar) die toevallig eigenaar is van de grond.

Een reden om te kiezen voor actief grondbeleid kan ook zijn om hold-outs te voorkomen.

Een private eigenaar kan ervoor kiezen een kavel bewust niet te ontwikkelen, wat een slechte invloed heeft op de kwaliteit van het omliggende gebied en waardoor de gewenste doelen van de gemeente niet worden behaald, zoals bijvoorbeeld meer woningen.

Actief grondbeleid kan meerwaarde hebben om de nodige uitvoeringskracht te bereiken voor het realiseren van de veranderopgaven. Er zijn betere mogelijkheden om maatschappelijke

doelen te realiseren. Actief grondbeleid biedt de mogelijkheid om lange termijnafwegingen te maken zowel op locatie niveau als tussen locaties.

Daarnaast kan de gemeente met actief grondbeleid extra opbrengsten bereiken die ontstaan door bestemmingswijzigingen. Deze opbrengsten zouden dan ten gunste komen van de Algemene Reserve van de gemeente. Deze werkwijze sluit echter niet aan bij het woonbeleid van de gemeente Bronckhorst en is niet realistisch vanwege de wens tot sociale woningbouw, appartementen voor senioren en starterswoningen.

Bij actief grondbeleid zijn er geen problemen met overdracht van wegen, rioleringen en andere voorzieningen. Indien een ontwikkelaar zelf deze voorzieningen aanlegt ontstaan er frictiepunten.

Bij actief grondbeleid, waarbij het innemen van posities door ontwikkelaars wordt ontmoedigd en tegengegaan, wordt voorkomen dat marktpartijen tegen elkaar opbieden om de grondeigendom over te kunnen nemen van een particuliere eigenaar. Dit leidt tot prijsopdrijving en een situatie waarin de oorspronkelijke eigenaar profiteert en er als gevolg daarvan minder financiële ruimte overblijft om kwaliteit te realiseren.

Aandachtspunten van de raad

Risico's actief grondbeleid

In 2008 hebben we landelijk gezien dat actief grondbeleid grote financiële risico's met zich mee kan brengen. Gronden werden niet uitgegeven door bijvoorbeeld beperkte bouwcapaciteit of stijging van de rente, waardoor leningen minder snel verstrekt werden.

Om succesvol een actief grondbeleid te kunnen voeren is een proactieve verwerving van de gronden noodzakelijk. Verwerving dient dus in een vroeg stadium plaats te vinden en dat betekent dat er, afhankelijk van de ambities, al in een vroeg stadium stevig geïnvesteerd moet worden, wat financieel risico met zich meebrengt. Bedrijfsmatig handelen vraagt om snelle, consequente besluitvorming en slagvaardig handelen. Een bestuurlijk besluitvormingsproces is daar niet altijd even geschikt.

Kansen passief grondbeleid

Bij passief grondbeleid hoeft vooraf niet in grondposities geïnvesteerd te worden en hierover wordt dan ook geen financieel risico gelopen. Daarnaast kan een gemeente bij passief grondbeleid zich laten leiden door initiatieven vanuit de markt. Dit kan gunstig zijn bij beperkte ambities.

De gemeente heeft in het Grondbeleid geen rechtstreeks belang om een zo winstgevend mogelijke grondexploitatie te openen. In theorie zou ze hierdoor op een zuiverdere manier met ruimtelijke ordening om kunnen gaan.

Risico's passief grondbeleid

De gemeente heeft minder zeggenschap over de ontwikkeling en is voor de uitvoering afhankelijk van derden, wiens belangen niet noodzakelijkerwijs parallel hoeven te lopen met die van de gemeente. De mogelijkheid om maatschappelijke doelen te realiseren wordt beperkt, doordat rekening gehouden moet worden met de belangen van de verschillende

eigenaren. Marktpartijen zullen alleen de winstgevende (delen van) locaties oppakken. De locaties met een financieel tekort zullen niet opgepakt worden. Marktpartijen kunnen de gemeente onder druk zetten door problemen te creëren (bijvoorbeeld verwaarlozing) om op die manier hun zin te krijgen. Projectontwikkelaars zullen verliesgevende initiatieven niet oppakken.

Indien de ontwikkelaar gemeenschapsvoorzieningen als wegen en riolering aanlegt, moeten deze voldoen aan de door de gemeente te stellen eisen. Bij overdracht, zeker bij grotere meerjarige ontwikkelingen, bestaat het risico dat hierover verschillen van inzicht blijken, waardoor extra kosten gemaakt moeten worden.

Indien er concurrentie om de grond plaatsvindt wordt de prijs van ruwe bouwgrond omhoog gedreven, waardoor exploitaties van marktpartijen onder druk komen te staan en er minder ruimte is om kwaliteit te leveren en/of alle gemeentelijke kosten te betalen. De partij die het meest voor de grond kan betalen en eigenaar wordt is niet per se altijd de meest geschikte partij om de ontwikkeling te realiseren.

Op het moment dat overeenkomsten zijn gesloten is de gemeente hieraan gebonden en kan zij niet eenzijdig besluiten om bijvoorbeeld als gevolg van marktontwikkelingen het aanbod te verminderen door plannen te schrappen of te herzien. Dit beperkt dus de flexibiliteit.

Samengevat

Hoewel actief grondbeleid de gemeente meer controle en mogelijkheden biedt om maatschappelijke doelen te realiseren, brengt het ook aanzienlijke financiële risico's met zich mee. Passief grondbeleid daarentegen vermindert deze risico's, maar beperkt de zeggenschap en flexibiliteit van de gemeente in de ruimtelijke ontwikkeling.

Aandachtspunten van de raad

Ontwikkelingen grondexploitaties bij de gemeente Bronckhorst

De gemeente Bronckhorst is in 2023 overgestapt naar sturend grondbeleid, actief grondbeleid wanneer dit nodig wordt geacht en in andere gevallen faciliterend.

De ambitie is om 1.800 tot 2.200 woningen te ontwikkelen voor 2030. In 2023 is daartoe een nieuwe nota grondbeleid opgesteld.

In 2024 zijn 7 nieuwe grondexploitaties vastgesteld. De grondexploitatie 't Loo in Zelhem is eind 2024 vastgesteld om zo 130 woningen te kunnen realiseren. Daarnaast is er sprake van circa 6 kleine grondexploitaties voor een beperkt aantal woningen. Deze zijn eind 2024 voorgelegd aan de Raad. De reeds gemaakte kosten zijn alsnog opgenomen in de grex.

De overstap van een passief naar een meer actief grondbeleid vraagt om een versterking van de interne beheersing. Dit betekent dat real-time inzicht in de realisatie van de kosten ten opzichte van de begroting essentieel is om financiële risico's te beheersen en projecten binnen budget te houden. Verder is het noodzakelijk om overleggen met de planeconoom en wethouder over grondexploitaties gestructureerd vast te leggen, zodat er een duidelijke documentatie en verantwoording is. Het vervangen van inhuur door een vast team zorgt voor continuïteit en diepgaande kennis binnen de organisatie. Tot slot is actuele informatie van de senior beleidsmedewerker / coördinator grondzaken en de planeconoom over alle projecten cruciaal om snel en adequaat te kunnen reageren op veranderingen en om de voortgang van projecten te waarborgen.

Wij adviseren u de interne beheersing van de grondexploitaties in 2025 aan te passen op het sturend grondbeleid.

Ter ondersteuning aan de beheersing van grondexploitaties wordt vanaf 2023 gebruikt gemaakt van de software applicatie 'Grexmanager'.

We hebben het College van B&W geadviseerd Grexmanager zodanig in te richten dat verwerkingen juist en betrouwbaar worden vastgelegd. Denk hierbij aan de juiste toewijzing van rollen en rechten en rekening houden met de minimale functiescheiding.

In november 2024 is aan de Raad een actualisatie van de bestaande GREX voorgelegd. Daarmee is voldaan de voorwaarde welke in het BBV wordt gesteld, namelijk een jaarlijkse actualisatie.

Voor het opstellen van de jaarrekening is het belangrijk om vast te stellen of de GREX winstgevend of verliesgevend is. Verliezen moeten worden genomen op het moment dat deze bekend zijn, winsten worden naar rato van de voortgang genomen. Dit vraagt een goed inzicht in de totale verwachte kosten en opbrengsten.

In de voorliggende jaarrekening zijn de verliezen en de te nemen winsten juist en volledig verwerkt.

Aandachtspunten van de raad

3] In het kader van realistisch begroten zijn in de Tussenrapportage 2024 verschillende budgetten naar beneden bijgesteld. In hoeverre kloppen deze prognoses als straks de jaarrekening wordt opgesteld ?

In Tussenrapportage 2 is een bedrag van € 1,4 miljoen opgenomen als bijstelling van budgetten. Het betreft het bijgaande overzicht voor 2024 (zie rechts).

Op basis van een vergelijking van de bijgestelde budgetten per post en de realisatie hebben wij vastgesteld dat € 1,2 miljoen van de bezuinigingen is gerealiseerd en € 0,2 miljoen niet is gerealiseerd. Het niet gerealiseerde deel betreft deelbudgetten van onderstaande onderdelen:

- Onderhoud wegen;
- Uitvoering begraafplaatsen;
- Binnensportaccomodaties gymzaal Halle en de sporthal de Kamp Hengelo
- Bijzondere bijstand;
- Eigen bijdrage hulpmiddelen WMO.

Deel progr.	Omschrijving	2024	
1A	Uitgaven gezondheid en welzijn	106	
	TOTAAL 1A	106	
1B	Bijstandsuitkeringen	30	
1B	Uitgaven minimaregelingen	144	
	Uitgaven Wsw en arbeidsparticipatie	112	
1B	Uitgaven Wmo	100	
1B	Uitgaven Jeugdhulp	12	
	TOTAAL 1B	399	
2B	Onderhoud wegen	470	
2B	Subsidies onderwijs en cultuur	10	
2B	Exploitatie sporthallen	90	
2B	Stelpost cluster Buiten	0	
2B	Begraafplaatsen uitvoering	40	
2B	Uitvoering Omgevingswet	200	
	TOTAAL 2B	810	
3A	Exploitatiekosten economie	5	
3A	Exploitatiekosten toerisme	50	
	TOTAAL 3A	55	
BV	Exploitatie kantoor	50	
BV	Structureel begroten van personeel		
	TOTAAL BEDRIJFSVOERING	50	
	Totaal Realistisch begroten	1.419	

Jaarrekening

Accountantscontrole

Financiële positie

Overige bevindingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Accountantscontrole

Goedkeuringstoleranties

Bij onze controle maken wij gebruik van een door u vastgestelde goedkeuringstolerantie, de materialiteit. Bij de controle van uw jaarstukken hebben wij de volgende materialiteit gehanteerd:

(x € 1.000)	Fouten		Onzekerheden	
Materialiteit en ruimte voor controleverschillen	1%		3%	
Materialiteit	€	1.257	€	3.771

Gecorrigeerde controleverschillen

Vanuit de controlewerkzaamheden zijn een aantal afwijkingen naar voren gekomen. Deze zijn besproken met het management en gecorrigeerd in de jaarrekening zoals deze voor u ligt.

Niet gecorrigeerde controleverschillen

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de controleverschillen die niet in de jaarrekening 2024 zijn verwerkt. In overleg met u zijn alle individuele afwijkingen groter dan € 50.000 vermeld. De overige afwijkingen onder de rapporteringstolerantie zijn cumulatief opgenomen.

(x € 1.000)	Fouten		Onzekerheden	
Niet gecorrigeerde controleverschillen	1%		3%	
Levering zorg WMO en jeugd 2024	€	-	€	945
Afrekening lumpsum sociaal domein	€	142	€	-
Bijdragen van derden in verloopoverzicht mva		PM	€	-
Overige afwijkingen	€	47	€	-
Totaal niet gecorrigeerde controleverschillen	€	189	€	945

Accountantscontrole

Levering zorg WMO en jeugd 2024

Over de geleverde zorg in natura hebben we in 2024 voor € 21,5 miljoen controleverklaringen van zorgaanbieders ontvangen. Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties, € 0,9 miljoen, is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen of zijn het kleinere zorgaanbieders, waarmee afspraken zijn gemaakt om geen controleverklaring aan te leveren. Dit bedrag is aangemerkt als onzekerheid.

Eventuele reductie van de onzekerheid kan worden bereikt door een eigen onderzoek te doen naar de geleverde prestaties per zorgaanbieder. Een onderzoek kan worden uitgevoerd door een gerichte enquête op de geleverde zorg van de zorgaanbieders waarvoor geen gewaarmerkte productieverantwoording is opgeleverd. Voor 2024 is deze vragenronde niet uitgevoerd.

Afrekening Lumpsum sociaal domein

Als gevolg van de contractuele afspraken met de zorgaanbieders en de deelnemende gemeenten wordt achteraf de minimale afname per zorgaanbieder en de onderlinge verrekening met de gemeenten vastgesteld door het Sociaal Domein Achterhoek. De finale afrekening is niet volledig verwerkt in de jaarstukken.

Bijdragen van derden materiele vaste activa

Uit de administratie is niet te herleiden welke bijdrage van derden worden gegeven voor een investering. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording dienen deze bijdragen separaat inzichtelijk te worden gemaakt.

Accountantscontrole

Herziening Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden

Op 21 maart 2025 is het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) gewijzigd. Voor de controle van de jaarrekening geldt vanaf boekjaar 2025 een standaard goedkeuringstolerantie van 2% van de totale lasten **exclusief** toevoegingen aan de reserves. De Raad kan kiezen voor een lagere tolerantie.

De goedkeuringstolerantie is de som van de afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle. De goedkeuringstoleranties van 1% bij fouten en 3% bij onzekerheden komen hiermee te vervallen vanaf boekjaar 2025.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de controleverordening met ingang van 1 januari 2025 te actualiseren op basis van deze herziene goedkeuringstoleranties voor de accountantscontrole.

Door deze aanpassing kan dit met name bij grote onzekerheden in bijvoorbeeld de prestatieleveringen WMO en Jeugdzorg leiden tot een niet goedkeurende verklaring leiden.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de gevolgen in beeld te brengen op basis van de huidige inzichten en eventuele extra waarborgen in te richten voor het aanvullend onderbouwen van de geleverde prestaties door de zorgaanbieders.

Herziening Besluit Begroting en Verantwoording 2025

Tegelijk met de BADO is ook het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) aangepast. De rechtmatigheidsverantwoording is nu formeel onderdeel van het BBV. Het is daarmee verplicht om in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen en daarin fouten en onduidelijkheden toe te lichten.

De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording wordt gelijkgesteld aan de goedkeuringstolerantie van de accountant: maximaal 2% van de totale lasten, **exclusief** toevoegingen aan de reserves. Bij overschrijding van deze grens, moeten de afwijkingen expliciet worden vermeld.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de financiële verordening met ingang van 1 januari 2025 te actualiseren op basis van deze herziene goedkeuringstoleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Accountantscontrole

Fraude en financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Wij zijn verplicht bij wettelijke controleopdrachten in de controleverklaring te rapporteren over fraude en continuïteit. Dit is tot stand gekomen vanuit de maatschappelijke wens tot meer transparantie en inzicht voor de gebruiker van de jaarrekening.

Concreet betekent deze verplichting dat er een sectie 'Controleaanpak frauderisico's' en een sectie 'Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie' in onze controleverklaring is opgenomen. In [bijlage 1](#) staan de teksten die wij in de controleverklaring zullen opnemen.

Fraude

De fraudeparagraaf in de controleverklaring beschrijft hoe wij in onze controle hebben ingespeeld op risico's die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude. In deze beschrijving zijn de volgende elementen opgenomen:

- de frauderisico's die aandacht vereisen bij de controle;
- een verwijzing naar eventuele toelichtingen in de jaarrekening;
- een kort overzicht van de uitgevoerde werkzaamheden;
- een indicatie van de uitkomst van de werkzaamheden van de accountant;
- belangrijke waarnemingen met betrekking tot onderkende frauderisico's.

Onze controleaanpak is opgesteld vanuit onze verplichting tot het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van onze werkzaamheden. Wij hebben onze controleaanpak zodanig ingericht dat de kans op het ontdekken van materiële afwijkingen als gevolg van fraude zo hoog mogelijk is. Hierbij is sprake van professionele oordeelsvorming, rekening houdend met de specifieke omstandigheden en de complexiteit van de controle. Voor de onderkende frauderisico's hebben wij onze werkzaamheden op het geplande niveau kunnen uitvoeren.

Financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Dit is een paragraaf in de controleverklaring waarin wij uiteenzetten welke controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd om de veronderstellingen inzake de financiële risico's te toetsen. Het College van B&W maakt jaarlijks een gedegen analyse van de financiële positie en vooruitzichten en de accountant moet deze toetsen. In de controleverklaring wordt uiteengezet welke werkzaamheden wij hebben uitgevoerd om de analyse van het College van B&W te toetsen en wat de uitkomsten van die werkzaamheden zijn.

Ook eventuele belangrijke waarnemingen die de accountant ten aanzien van de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie bij de uitvoering van de werkzaamheden doet, worden vermeld in de controleverklaring.

Accountantscontrole

Naleven verslaggevingsregels

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het BBV zijn nageleefd. Hierin hebben wij geen (belangrijke) afwijkingen vastgesteld, met uitzondering van:

➤ Het verloopoverzicht materiële vaste activa

Het BBV schrijft voor dat in het verloop van de materiële vaste activa de bijdragen van derden separaat dienen te worden getoond.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de bijdragen van derden in het verloopoverzicht materiële vaste activa te tonen.

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 2 onderdelen, het jaarverslag en de jaarrekening. De kwaliteit van de toelichtingen zijn van een voldoende niveau.

De afwijkingen ten opzichte van de begroting en de belangrijkste ontwikkelingen per programma zijn in het jaarverslag voldoende toegelicht. In de paragrafen is een nadere toelichting gegeven op de ontwikkelingen.

Jaarverslag

Het jaarverslag met daarin de paragrafen voldoet aan de eisen van het BBV. Wij hebben geen tegenstrijdigheden met de jaarrekening 2024 geconstateerd.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Uw organisatie valt onder de reikwijdte van de Wet Normering Topinkomens. In de jaarrekening is de voorgeschreven informatie opgenomen. De personele wisseling van de functie van gemeentesecretaris is juist verwerkt.

Verloop van de controle

Het opstellen van de jaarrekening over het boekjaar 2024 is zodanig gepland, dat de gecontroleerde jaarrekening tijdig ter vaststelling aan de Gemeenteraad kan worden voorgelegd.

De eerste versie van de jaarstukken was tijdig gereed. Het jaarrekeningdossier bevatte voldoende onderbouwingen om de controle te kunnen uitvoeren. Het controleproces evalueren wij met de ambtelijke organisatie. De afwikkeling van de controle was conform planning.

De controle op de SiSa-verantwoording en de bijbehorende voorbereidingen zijn efficiënt en in goede samenwerking verlopen, mede dankzij de inzet van een specifiek aangewezen coördinator binnen de gemeente die het proces zorgvuldig heeft begeleid.

Wij kijken terug op een goede samenwerking gedurende dit proces.

Financiële positie

De jaarrekening geeft inzicht in de totstandkoming van het resultaat over 2024 en de financiële positie van uw organisatie per 31 december 2024.

Saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten voor en na mutaties op de reserves laat het volgende verloop zien:

	Saldo voor mutaties reserves	Saldo na mutaties reserves
Rekening 2023	€ 4.731	€ 4.273
Begroting 2024	€ -1.648	€ 9
Begroting na wijziging 2024	€ 2.344	€ -1.331
Rekening 2024	€ 2.522	€ -842 *

Het jaar 2023 is afgesloten met een positief saldo van € 4,731 miljoen vóór mutaties in de reserves. Na het toevoegen en onttrekken van middelen aan reserves resteerde in 2023 € 4,273 miljoen voordeel. Een deel van het overschot werd bestemd voor toekomstige risico's en verplichtingen.

Over 2024 begon de primitieve begroting met een tekort van € 1,6 miljoen. Gedurende het jaar verbeterde het geprognostiseerde saldo vóór reserves naar € 2,3 miljoen positief door hogere algemene dekkingsmiddelen en lagere overhead.

Door tussentijds resultaat nemen is het verlies in de jaarstukken nog € 0,8 miljoen na mutaties reserves. De afwijking van de definitieve begroting in de rekening is daarmee beperkt.

Over heel 2024 is het resultaat € 7,4 miljoen waarvan een deel reeds tussentijds aan de algemene reserve en bestemmingsreserve investeringsagenda is toegevoegd. De dotatie aan de algemene reserve betreft € 2,9 miljoen overschot op de Opvang Vluchtelingen Oekraïne.

Werkelijk resultaat 2024		
BR investeringsagenda tussentijds	€	2.700
Algemene Reserve tussentijds	€	5.556
Resultaat jaarrekening 2024	€	-824
Realisatie 2024	€	7.432

Financiële positie

Van begroting naar realisatie

De begroting is een aantal keren bijgesteld, in de tussenrapportages maar ook met afzonderlijke raadsbesluiten.

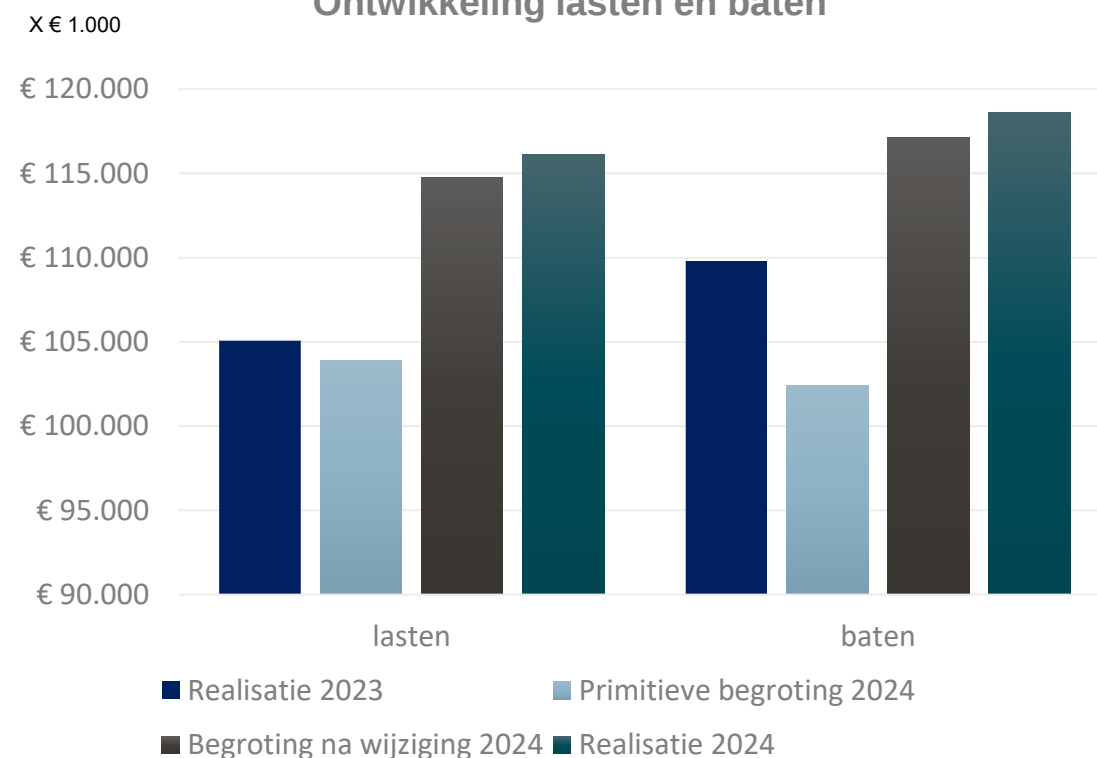
De grootste mutatie in de lasten en de baten betreft de vergoeding voor de Opvang Vluchtelingen Oekraïne (OVO). Op basis van het te ontvangen normbedrag per opvangplek is begroot dat er een bijdrage ontvangen wordt van € 5,4 miljoen. De begrote kosten liggen veel lager, namelijk € 2,6 miljoen. De realisatie ligt ook in deze lijn. De niet-bestede middelen mogen in overeenstemming met de regeling toegevoegd worden aan de Algemene Reserve (bijna € 3 miljoen).

Daarnaast is gedurende 2024 de Algemene Uitkering verhoogd met circa € 2,6 miljoen.

Het resultaat 2024 wordt negatief beïnvloed door een tekort op het sociaal domein van € 3,4 miljoen. Dit wordt deels gefinancierd door de reserve open einde regelingen en deels door de algemene reserve.

Daarnaast wordt voorgesteld om € 1,4 miljoen niet bestede budgetten van 2024 door te schuiven naar 2025.

Ontwikkeling lasten en baten

Financiële positie

Incidentele baten en lasten

Het saldo van de incidentele lasten en baten bedraagt € 8,2 miljoen.

In hoofdlijnen wordt dit in de exploitatie veroorzaakt door:

- Opvang Vluchtelingen Oekraïne (OVO) € 2,9 miljoen (per saldo)
- Sport: stimulering en ondersteuning € 2 miljoen

In de mutaties reserves:

- Resultaatbestemming 2023 € 2 miljoen
- Tussentijds resultaat 2024 € 2,6 miljoen
- Toevoeging aan de BR investeringsagenda € 2,7 miljoen

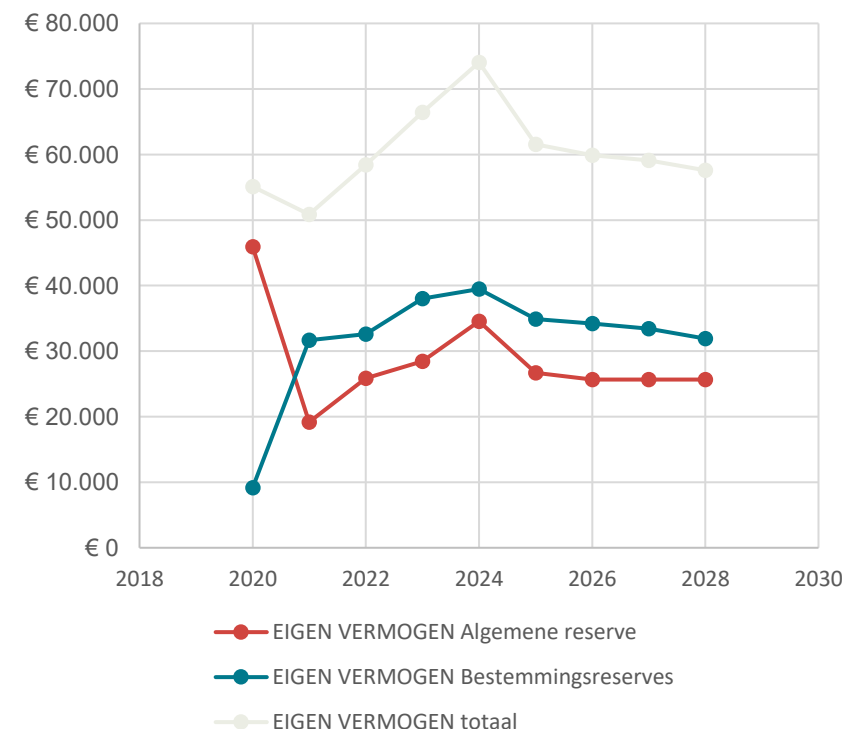
Door de toelichting op hoofdlijnen op te nemen (advies voorgaand jaar) is de informatiewaarde van het overzicht verhoogd.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen laat de afgelopen jaren (realisatie) en de komende jaren (Begroting) het hiernaast getoonde verloop zien. Vanaf 2021 is een deel van de Algemene Reserve omgezet in bestemmingsreserves ter dekking van de kapitaallasten (€ 21 miljoen) van de investeringsagenda.

In de daaropvolgende jaren is er sprake van een stabiele stijging van zowel de Algemene Reserve als de bestemmingsreserves. Mede als gevolg van het ravijnjaar 2026 en de structurele tekorten in het sociaal domein is de verwachting dat het eigen vermogen beperkt daalt vanaf 2025 maar daarna stabiel blijft op het niveau van € 60 miljoen.

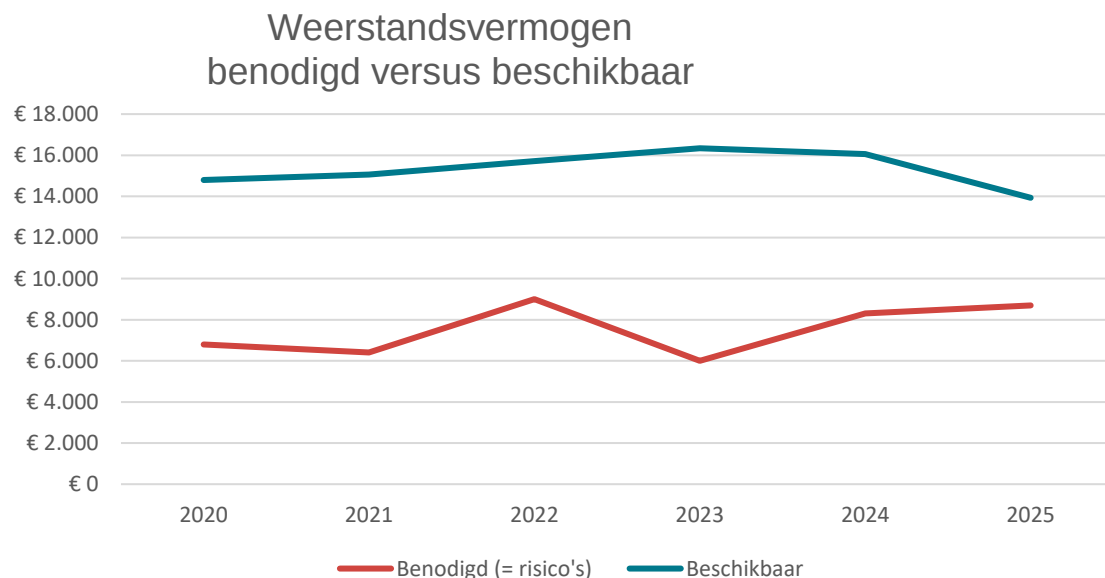
Verloop eigen vermogen

Financiële positie

Weerstandsvermogen

Tot en met 2024 beschikte de gemeente Bronckhorst over een sterk weerstandsvermogen, waarbij de beschikbare middelen steeds ruim voldoende waren om de ingeschatte risico's te dekken. Zoals uit bijgaande grafiek blijkt lagen de ratio's tussen 1,75 en 2,72 tot en met 2023. Dit betekende dat er steeds bijna het dubbele of zelfs meer aan buffer was ten opzichte van de risico's. Voor 2025 laat de begroting een daling zien van de ratio naar 1,6. Zoals hiervoor opgemerkt blijft het eigen vermogen redelijk stabiel, maar wordt de verlaagde ratio veroorzaakt door een verhoging van de risico's.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

Ontwikkeling reductie aantal SiSa regelingen

De Nederlandse regering werkt aan het verminderen van het aantal specifieke uitkeringen om bureaucratie te verlagen en de beleidsvrijheid te vergroten. In de Voorjaarsnota van 2025 heeft de regering plannen gepresenteerd inzake het verminderen van het aantal regelingen. Deze voorstellen worden momenteel besproken in het parlement en kunnen nog worden aangepast.

Ongeveer zestig regelingen, waaronder infrastructuur-, onderwijs- en milieuspecifieke uitkeringen, verdwijnen mogelijk. Uitzonderingen blijven bestaan voor regelingen rondom Oekraïners, aardbevingsschade in Groningen en de toeslagenaffaire. De vrijgekomen middelen worden deels herverdeeld via het gemeentefonds, met een extra reservering van drie miljard euro volgens de Voorjaarsnota 2025.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd zich tijdig voor te bereiden op de mogelijke afschatting door de huidige financieringsbronnen en begroting te analyseren en eventuele projecten te herprioriteren.

Overige bevindingen

Schattingen

Het opstellen van de jaarrekening vereist dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten.

De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen. Deze lichten wij hier kort toe.

Grondexploitaties

In 2024 zijn de grondexploitaties uitgebreid met 7 nieuw geopende projecten. Voor de gebiedsontwikkeling Industriepark Zelhem is een actualisatie opgesteld in 2024. Er zijn 2 projecten met een verwacht verlies (Industriepark Zelhem en Magnoliaweg Zelhem). Hiervoor is een voorziening getroffen.

Op basis van de voorgeschreven percentage of completion methode is in 2024 winst genomen op CPO Hummelo (€ 57.000).

Het bedrijventerrein A18 in Wehl en in 's-Heerenberg is een samenwerkingsverband met Doetinchem. De boekwaarde van deze grondexploitatie is vermeld op de balans van de gemeente Doetinchem.

Het complex 't Loo in Zelhem is in 2024 in exploitatie genomen. Wij hebben dit complex door een deskundige laten beoordelen. Grondexploitatie 't Loo Zelhem is onderdeel van een grotere gebiedsontwikkeling waarin de gemeente en een projectontwikkelaar eigendom bezitten.

De grondexploitatie schetst een financiële vertaling van de gemaakte afspraken tussen de gemeente en de projectontwikkelaar op hoofdlijnen. De afspraken over de uitvoering van de werkzaamheden behorende bij de gebiedsontwikkeling en de kostentoerekening dienen nog geconcretiseerd worden. Uit de beoordeling van onze deskundige komen de volgende aandachtspunten naar voren:

- Omdat deze grondexploitatie bestaat uit een deel faciliterend beleid met mogelijkheid tot kostenverhaal, gebiedsoverstijgende elementen (de waterberging) en bouwgrond in exploitatie wordt het opstellen van een gebiedsexploitatie aangeraden waarbij inzichtelijk wordt gemaakt wie welke werkzaamheden verricht.
- het ruimtegebruik moet na de grondruilingen in kaart gebracht worden en in een verbeelding opgenomen worden, zodat de rekenkundige uitgangspunten hierop gebaseerd kunnen worden en een duidelijke afbakening van de bouwgronden in exploitatie wordt opgenomen.
- Voor de bepaling van het resultaat is het van belang om een onderscheid te maken in de toekomstige opbrengsten en het toerekenen per categorie van de indexering.
- In tegenstelling tot de vastgestelde grondexploitatie is het niet toegestaan de gronden van de gemeentewerf tegen een waarde in te brengen. Dit is bij het bepalen van het resultaat in de jaarrekening herzien.
- De civiele en cultuurtechnische werken worden verdeeld op basis van eigendom van beide partijen. Dit is nog niet uitgekristalliseerd.
- De diverse kostenposten aan te scherpen en te onderscheiden.

Bij het complex Wethoudercampermanstraat Toldijk zijn de kosten van de kwaliteitsimpuls speelvoorzieningen onterecht opgenomen in de grondexploitatie.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd bij de actualisatie van de grondexploitaties in oktober 2025 de inbreng van de gemeentewerf bij 't Loo te verwijderen en de lasten van de kwaliteitsimpuls in Toldijk te verwijderen.

Overige bevindingen

- **Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties**

Deze voorzieningen voor onderhoud bedraagt per 31 december 2024 € 3,7 miljoen. Een voorziening groot onderhoud dient gebaseerd te zijn op een meerjarenonderhoudsplan van maximaal 5 jaar oud. Begin 2019 is het huidige onderhoudsplan vastgesteld en is daarmee meer dan 5 jaar oud. Dit plan is de basis voor de onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke gebouwen en het onderhoud van de sportaccommodaties.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd het onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen te actualiseren en de voorziening bij te stellen op basis van het geactualiseerde plan.

- **Voorziening pensioen wethouders**

De voorziening voor wethouders pensioen is gebaseerd op actuariële berekeningen. Deze worden opgesteld door een derde partij. De gehanteerde rekenrente van 2,325% is conform de circulaire van het Rijk.

- **Voorziening RVU**

Er hebben nog geen medewerkers aanspraak gemaakt op de RVU-regeling.

- **Voorziening riolering**

Voor de riolering zijn 2 voorzieningen, voor vervangingsinvesteringen en voor egalisatie van de tarieven. Vanaf 2024 is, conform het raadsbesluit bij het Watertakenplan Olburgen, voor de uitvoering van het Watertakenplan 'hersteld gedoteerd' tot 16,5% van de geplande vervangingsinvesteringen. De rest van de vervangingsinvesteringen wordt geactiveerd en over afgeschreven.

Voor de tariefsegalisatie is een voorziening ingesteld in overeenstemming met het

raadsbesluit. Aan deze voorziening wordt het resultaat van het product rioolheffing gedoteerd.

- **Voorziening afkoopsommen onderhoud graven**

Deze voorziening wordt gevoed door betaalde afkoopsommen. Uit de voorziening wordt een bedrag voor onderhoud beschikbaar gesteld. Aan de voorziening wordt 3% rente toegerekend omdat het onderhoud op netto contante waarde wordt berekend. Wij kunnen instemmen met de uitgangspunten voor deze voorziening.

- **Voorziening dubieuze debiteuren**

Ultimo 2024 heeft uw gemeente vorderingen op diverse partijen. Door de organisatie is een inschatting gemaakt van de inbaarheid van deze vorderingen. Voor de openstaande belastingdebiteuren en de algemene debiteuren is een voorziening gevormd van € 140.000 op basis van inbaarheid per debiteur. Voor de debiteuren uitkeringen is een voorziening van € 490.000 verantwoord, waarbij de schatting is gebaseerd op de geïnde bedragen van voorgaande jaren. De hoogte van deze voorzieningen liggen in lijn met voorgaand jaar. Wij kunnen instemmen met de gehanteerde uitgangspunten voor het bepalen van de hoogte van de voorzieningen en gemaakte schattingen.

Overige bevindingen

Jaarrekeningposten

Prestatielevering

Wij hebben een steekproef uitgevoerd om de getrouwheid van de uitgaven te kunnen controleren. Alle facturen zijn door meerdere personen geautoriseerd voor levering van de goederen/diensten en de betaalbaarstelling.

Kosten verbonden partijen

De gemeente Bronckhorst heeft een deel van haar taken overgedragen aan gemeenschappelijke regelingen. De kosten van deze organisaties komen ten laste van de exploitatie van de gemeente Bronckhorst. De kosten van GR VNOG en GR ODA zijn in deze jaarstukken gebaseerd op concept cijfers, omdat de definitieve cijfers op dat moment nog niet voorhanden waren.

Waarderen en afschrijven

In juli 2024 is de financiële verordening geactualiseerd waarin de afschrijvingstermijnen van de auto's zijn bijgesteld van 7 jaar naar 9 jaar.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd een termijn op te nemen voor het maximaal aanhouden van de kredieten.

Splitsing grond en gebouwen in materiële vaste activa

Vanuit eerdere jaren is de splitsing tussen grond en gebouwen niet zuiver toegepast. Bij nieuwe aankopen wordt dit wel juist opgenomen in de sub administratie.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd een juiste splitsing toe te passen op de grond

en de gebouwen omdat op grond niet wordt afgeschreven.

Vennootschapsbelasting

In de managementletter hebben wij geadviseerd opnieuw een integrale beoordeling op te stellen van eventuele vennootschapsbelastingplicht. Tot op heden is de inventarisatie uit 2017 niet geactualiseerd. De gemeente acht de kans op de plicht vennootschapsbelasting te moeten betalen beperkt. Er is derhalve van ook geen VPB-last opgenomen.

Baten en lasten op kostensoort

Het overzicht baten en lasten op kostensoort (par. 3.6.4) geeft een ander lastentotaal dan het overzicht van baten en lasten per programma.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd het overzicht baten en lasten op kostensoort aan te laten sluiten op het overzicht baten en lasten per programma.

Investerings en kredieten

Jaarlijks worden de kredieten beoordeeld op noodzaak van het aanhouden van de kredieten voor zover deze nog niet zijn besteed. De organisatie geeft aan dat de huidige openstaande kredieten noodzakelijk en relevant zijn.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de investeringen van het boekjaar in het kredietoverzicht aan te laten sluiten met de investeringen volgens het verloop van de materiele vaste activa.

Rechtmatigheidsverantwoording

Kaderstelling

De financiële verordening (gebaseerd op artikel 212 gemeentewet) en de controleverordening (gebaseerd op artikel 213 van de gemeentewet) zijn aangepast op de inrichting van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en op 28 mei 2024 door de Gemeenteraad vastgesteld. Beide verordeningen gelden met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024.

Het normenkader is door de Gemeenteraad op 14 juli 2024 vastgesteld.

Onze bevindingen over de rechtmatigheidsverantwoording

In de financiële verordening heeft de Gemeenteraad de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording op 3% van de lasten en de dotaties de aan reserves bepaald. Op basis van de voorliggende jaarrekening is dit een bedrag van € 3.771.000 bedragen.

In de rechtmatigheidsverantwoording heeft het College van B&W aangegeven deze grens te hebben overschreden met een bedrag van € 4.811.000. Dit is het gevolg van:

- de overschrijding van de lasten ten opzichte van de begroting (€ 4.159.000) waarvan € 3.328.00 als acceptabel wordt aangemerkt;
- overschrijding van toegestane kredieten (€ 131.000);
- niet rechtmatige inkoopprocedures (€ 498.000).

Op basis van onze toetsing aan de wettelijke voorschriften voor de rechtmatigheidsverantwoording en de kaderstelling door de Gemeenteraad hebben wij vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft. De jaarrekening en het jaarverslag bevat alle voorgeschreven informatie.

Rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de tekst voldoet aan het voorgeschreven model.

Er zijn drie criteria vastgesteld om financiële rechtmatigheid concreet te maken, te weten:

- [1] het voorwaarden criterium
- [2] misbruik en oneigenlijk gebruik.
- [3] het begrotings criterium en

Bij het opstellen van de jaarrekening legt het College van B&W in de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording af over deze drie criteria.

[1] Voorwaarden criterium

Het voorwaarden criterium schrijft voor dat financiële handelingen alleen mogen plaatsvinden onder de voorwaarden zoals opgenomen in de wet of in een verordening. Het voorwaarde criterium komt met name voor in de processen:

- Europese aanbestedingen
- Treasury
- Subsidieverstrekingen
- Uitkeringen
- WMO en Jeugdzorg

Rechtmatigheidsverantwoording

- Europese aanbestedingen

In totaal zijn 3 contracten onterecht niet Europees aanbesteed voor een bedrag van € 498.000.

[2] Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het is aan de organisatie om effectieve maatregelen te nemen om misbruik en oneigenlijk (M&O) gebruik te voorkomen. Op basis van de eisen in de wet- en regelgeving heeft een vertaling plaatsgevonden naar de opzet van de interne organisatie.

[3] Begrotingscriterium

Het budgetrecht bepaalt dat de Gemeenteraad toestemming geeft om het te realiseren beleid per programma binnen de vastgestelde begroting uit te voeren. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is, zowel overschrijdingen als onderschrijdingen.

In de rechtmatigheidsverantwoording wordt een onderscheid gemaakt in acceptabele en niet-acceptabele afwijkingen. Niet-acceptabele afwijkingen passen niet binnen de afspraken tussen de Gemeenteraad en het College van B&W. De Gemeenteraad wordt gevraagd in te stemmen met deze afwijkingen bij de vaststelling van de jaarrekening.

- Meer lasten dan begroot

Er is bij 3 deelprogramma's een overschrijding van de lasten ten opzichte van de begroting. De overschrijdingen zijn deels als acceptabel aangemerkt (open einde regelingen en compensatie door baten, zijnde € 3.328.000) als gevolg van de afspraken in de financiële verordening hierover.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd een toelichting op te nemen waarom de overschrijding van de lasten als acceptabel worden aangemerkt.

- Investeringskredieten

Er zijn 6 investeringen gedaan die hoger waren dan het door de Gemeenteraad vastgestelde krediet. Deze overschrijdingen zijn als niet-acceptabel aangemerkt.

- Minder lasten dan begroot

Op 6 deelprogramma's zijn de gerealiseerde lasten minder dan begroot. Het is gebruikelijk binnen uw organisatie om afwijkingen van deze aard bij de jaarstukken te vermelden. De afwijkingen tellen daarom niet mee als begrotingsonrechtmatigheid.

- Meer of minder baten dan begroot

Op alle programma's is sprake van meer of minder baten dan begroot. Het is gebruikelijk binnen uw organisatie om afwijkingen van deze aard bij de jaarstukken te vermelden. De afwijkingen tellen daarom niet mee als begrotingsonrechtmatigheid.

Rechtmatigheidsverantwoording

Toelichting op rechtmatigheidsverantwoording in paragraaf Bedrijfsvoering

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording is het een vereiste dat het College van B&W in de paragraaf Bedrijfsvoering een toelichting geeft op alle afwijkingen die zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast dient te worden beschreven welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Rapportagegrens

In de financiële verordening is opgenomen dat in de paragraaf Bedrijfsvoering fouten en/of onduidelijkheden groter dan € 50.000 worden toegelicht.

Intern inkoopbeleid

Wanneer de inkoopnormen uit de gids Proportionaliteit herhaaldelijk niet worden nageleefd of wanneer de documentatie en/of motivering ervan ontoereikend is, wordt van het College van B&W verwacht hierover te rapporteren via de paragraaf Bedrijfsvoering.

Uw organisatie heeft een eigen inkoopbeleid vastgesteld waarin de gids Proportionaliteit is uitgewerkt. In 2024 is verbijzonderde interne controle uitgevoerd op het volgen van het intern inkoopbeleid voor inkopen onder de Europese aanbestedingsgrens. In de paragraaf bedrijfsvoering is hierover gerapporteerd dat er bij 4 inkopen is afgeweken van de procedure.

Wet Fido en bijbehorende regelingen

Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de wet Fido en bijbehorende Regelingen moeten worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De kasgeldlimiet en renterisiconorm zoals gepresenteerd in de paragraaf financiering zijn gebaseerd op de totale lasten van de begroting. Op basis van de

voorschriften dient de basis de begrote lasten van te zijn. Wij hebben vastgesteld dat de renterisiconorm en de kasgeldlimiet niet worden overschreden en dat toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering niet noodzakelijk is.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd bij de berekening van de kasgeldlimiet en renterisiconorm rekening te houden met de overlopende passiva en activa.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

De gemeente Bronckhorst beschikt over een nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik waarin de risico's en maatregelen zijn benoemd.

In de paragraaf bedrijfsvoering zijn de opgeboekte vorderingen als gevolg van teveel ontvangen uitkeringen vermeld.

Interne beheersing

IT omgeving

Op basis van boek 2, artikel 393, lid 4 van het Burgerlijk Wetboek moet de accountant in zijn verslag aandacht besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor onze controle maken we in een beperkte mate gebruik van de automatiseringsomgeving.

Risico's interne beheersing

Bij de interimcontrole hebben wij de algemene beheersing, de inrichting van de processen en de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Naar aanleiding hiervan hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen in de managementletter gerapporteerd aan het College van B&W/het management en in de boardletter aan de Raad. De boardletter is besproken met de auditcommissie op 15 januari 2025.

In de managementletter en boardletter hebben wij per proces aangegeven welke bevindingen en risico's wij zien. Wij hebben hiervoor (mogelijke) interne beheersingsmaatregelen voorgesteld om de risico's af te dekken. Om voldoende controlezekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening geen materiële afwijkingen bevat als gevolg van het ontbreken van deze (voldoende) maatregelen, hebben wij aanvullende werkzaamheden moeten verrichten.

Vanuit de interimcontrole hebben wij van de enkele aandachtspunten voor de jaarrekening 2024 meegegeven. De belangrijkste waren:

- Grondexploitatie: actualisatie begroting Industriepark Zelhem
- Grondexploitatie: gemaakte kosten voor de grondexploitatie juist weergeven
- Grondexploitatie: winstneming en verlies voorziening
- Vennootschapsbelasting opnieuw beoordelen.
- Aansluiting RX-Mission en financiële administratie
- WNT juiste verantwoording

Van alle hierboven vermelde punten hebben wij vastgesteld dat deze zijn afgerond.

Interne beheersing

De belangrijkste risico's uit de boardletter zijn onderstaand weergegeven:

1. Grondexploitaties

De overgang van passief grondbeleid naar actief grondbeleid vraagt een aanscherping van de interne beheersing. Zonder versterkte interne beheersing kunnen kosten en uitgaven uit de hand lopen, wat leidt tot budgetoverschrijdingen en financiële verliezen. Daarnaast kan het ontbreken van gestructureerde processen en real-time inzicht in de kostenrealisatie ten opzichte van de begroting resulteren in inefficiënties en vertragingen in projecten. Ook kan het gebrek aan documentatie en overleg met betrokken partijen, zoals de planeconoom en wethouder, leiden tot miscommunicatie en onduidelijke verantwoordelijkheden. Hierdoor wordt het moeilijker om projecten succesvol en binnen de gestelde kaders te realiseren.

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij een gedetailleerde controle uitgevoerd op de grondexploitaties en een onafhankelijke deskundige ingeschakeld om de grondexploitatie 't Loo nader laten te beoordelen.

2. Prestatieleveringen WMO en Jeugd

Uw gemeente steunt voor de prestatieleveringen van de WMO en jeugdzorg op de productieverantwoordingen van de zorgaanbieders. Niet van alle zorgaanbieders wordt de productieverantwoording met controleverklaring (tijdig) ontvangen. Hierdoor zijn er onzekerheden over de geleverde zorg.

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij expliciet de aangeleverde verklaringen beoordeeld en zodoende de onzekerheid bepaald.

Aanvullende bevindingen

Vanuit de afronding van de controle over het boekjaar 2024 vragen wij nog aandacht voor de volgende aanvullende bevindingen inzake de interne beheersing.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd:

- *ICT: De beoordeling van de wijzigingen in de autorisaties van Beaufort;*
- *Betalingen: voorkomen dubbele betalingen, tenaamstelling crediteuren, omschrijvingen mantelzorgcompliment;*
- *Subsidieverstrekingen: de doorlooptijd tussen de ontvangst van de afrekening en de subsidievaststelling beperken tot uiterlijk het einde van het jaar.*
- *Personeel: tussentijdse beoordeling ruimte in werkkostenregeling;*
- *Jeugd: tijdigheid van de beschikkingen;*
- *Inburgering: Het tijdig opstellen van het Persoonlijk InburgeringsPlan.*

Onze verantwoordelijkheid

Onze opdracht

De jaarrekening 2024 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College van B&W. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening gecontroleerd.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 213 van de gemeentewet) én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 1.257.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 3.771.000 (3% van de lasten).

Voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. Dit betekent dat op een aantal vormen van overige dienstverlening aanvullende voorwaarden van toepassing zijn, dat voor sommige soorten van overige dienstverlening beperkingen gelden en dat sommige soorten dienstverlening niet toegestaan zijn.

Naast de controle van de jaarrekening heeft Vitacon Luteijn adviesopdrachten uitgevoerd in het kader van loopbaanonderzoek, coaching en ontwikkelassessments. Vitacon Luteijn is een integraal onderdeel van het Stolwijk Kennisnetwerk, een samenwerkingsverband waar Stolwijk Kelderman ook aan deelneemt. De voor uw organisatie in 2024 door Vitacon Luteijn verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid.

Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken, die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het College van B&W van de organisatie. Ingeval van fraude door het College van B&W melden we dit aan de Gemeenteraad.

Wij merken op dat onze werkzaamheden niet specifiek gericht zijn op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het College van B&W.

De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn werkzaamheden. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Afsluiting

Publicatie jaarrekening

Wij adviseren om de jaarrekening, na vaststelling door de Gemeenteraad, op de website van uw gemeente, te publiceren samen met de controleverklaring van de accountant. Hierdoor is het voor de gebruikers duidelijk dat dit de definitieve versie van de jaarrekening is en wat het oordeel van de accountant bij deze jaarrekening is.

De wetgeving rondom de WNT (Wet Normering Topinkomens) geeft aan dat de WNT-verantwoording door de organisatie op internet gepubliceerd moet worden voor een periode van tenminste zeven jaar. De gegevens moeten vrij toegankelijk en eenvoudig te vinden zijn.

Afsluiting

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik u en uw medewerkers te bedanken voor de prettige samenwerking en open communicatie tijdens onze controlewerkzaamheden.

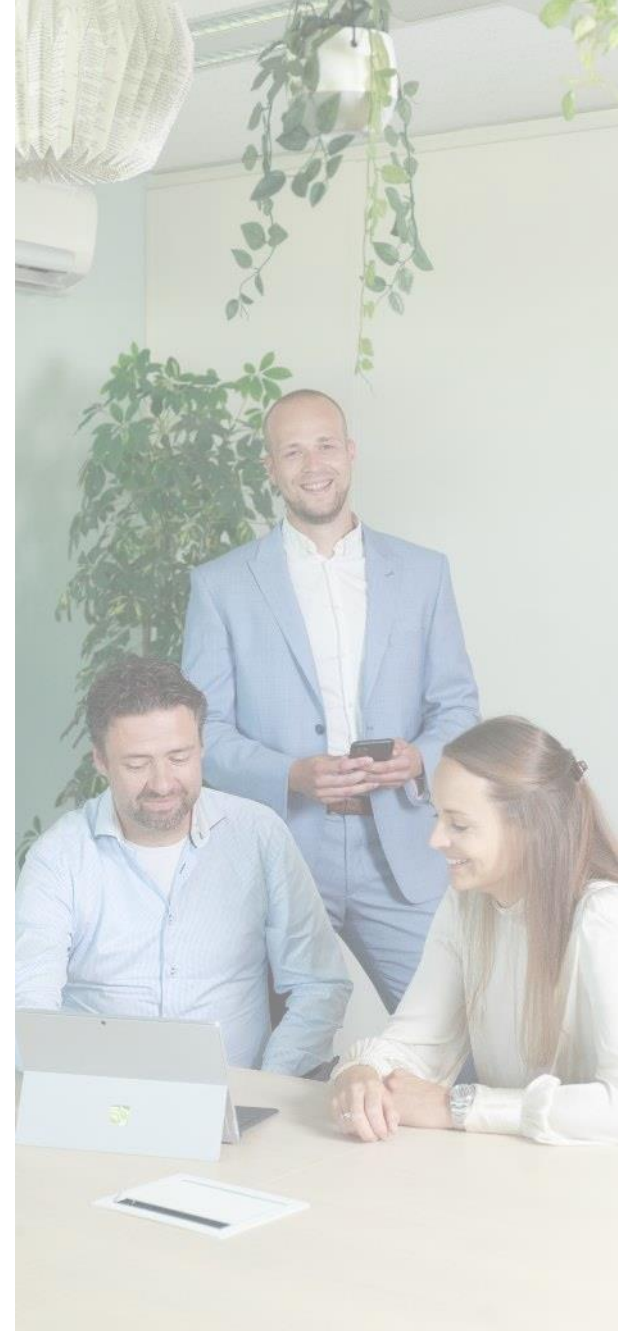
Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman Accountants Fiscalisten

drs G.J. Bouwhuis RA

mevr. H.G.J. de Feiter-Aalderink RA

Bijlage controleverklaring

In de volgende bijlagen geven wij de tekst weer welke wij zullen opnemen in de controleverklaring inzake

- fraude
- veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Dit is niet de volledige tekst van de controleverklaring.

Bijlage controleverklaring fraude

Bijlage controleverklaring veronderstellingen financiële risico's

Bijlage controleverklaring fraude

Fraude

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. In onze controleaanpak hebben wij generieke en specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd die inspelen op deze risico's.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Wij zijn tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor signalen van fraude. De uitkomsten van de controlewerkzaamheden hebben wij geëvalueerd. Daarbij hebben we overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de directie als ook aan anderen binnen de organisatie. Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang. Uit het geheel van onze werkzaamheden volgden geen signalen, specifieke aanwijzingen of vermoedens van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn hieronder weergegeven.

Bijlage controleverklaring fraude

Geïdentificeerd frauderisico

MO: Beïnvloeden schattingen en doorbreking interne beheersing

De directie/het College van B&W heeft een unieke positie om fraude te plegen, omdat ze in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het de directie. Wij hebben in dat kader bijzondere aandacht gehad voor tendenties in schattingen als gevolg van mogelijke druk op de directie/het College van B&W om het resultaat te beïnvloeden.

Controlewerkzaamheden en observaties

Wij hebben, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing die het risico op doorbreking van de interne beheersing moeten mitigeren, waaronder de ingebouwde waarborgen in de processen met betrekking tot handmatige journaalposten.

In respons op de bevindingen vanuit deze werkzaamheden hebben wij journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria, journaalposten gegenereerd tijdens het proces van opmaken van de jaarrekening met mogelijk resultaat sturend effect.

Wij hebben bij de controlewerkzaamheden specifieke aandacht gehad voor eventuele manipulatie of bovenmatige bemoeienis van het management bij de totstandkoming van cijfers en belangrijke toelichtingen.

Daarnaast hebben wij op journaalposten die zijn gegenereerd door, of in opdracht van, de directie/het College van B&W specifieke controlewerkzaamheden verricht.

Wij hebben specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van schattingen. Wij hebben getoetst of de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen adequaat zijn. Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het management bij deze schattingen.

Indicatie uitkomst werkzaamheden

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door de directie of vooringenomenheid van de directie bij schattingsposten.

Bijlage controleverklaring fraude

Geïdentificeerd frauderisico

Prestatieonderbouwingen

Het risico dat inkoopfacturen betaald worden, zonder dat hier een prestatie tegenover staat

Ongeautoriseerde betalingen

Een combinatie van te ruime bevoegdheden ten aanzien van het doorvoeren van wijzigingen in stambestanden crediteuren, de verwerking van inkoopfacturen biedt in opzet aan medewerkers de gelegenheid om onrechtmatige betalingen te laten verrichten met als doel het oneigenlijk toe-eigenen van activa.

Corruptierisico

Het risico op corruptie door ambtenaren, bestuurders en toezichthouders

Controlewerkzaamheden en observaties

Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd die bedoeld zijn om het risico op fraude te beperken met betrekking tot het leveren van de prestaties van de ingekochte goederen en diensten. Wij hebben door middel van een deelwaarneming vastgesteld dat de levering van goederen/diensten voor de onderzochte gevallen heeft plaatsgevonden overeenkomstig de inkoopfacturen.

Indicatie uitkomst werkzaamheden

Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot de inkoop.

Wij hebben, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing die het risico op het verrichten van onrechtmatige betalingen moeten mitigeren.

Tevens hebben wij werkzaamheden verricht op de rechtenindeling in het bankpakket en de interne procedures met betrekking tot de controle van personeelsmutaties. Tot slot hebben wij middels data-analyse alle bankmutaties geanalyseerd.

Indicatie uitkomst werkzaamheden

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het verrichten van onrechtmatige betalingen.

We hebben vastgesteld dat er maatregelen zijn genomen rondom het bewaken van de integriteit en het voorkomen van integriteitsschendingen. We hebben navraag gedaan of er meldingen zijn geweest.

Indicatie uitkomst werkzaamheden

We hebben geen specifieke aanwijzingen voor corruptie of vermoedens van corruptie.

Bijlage controleverklaring veronderstellingen financiële risico's

Het College van B&W heeft de jaarrekening opgesteld waarbij inzicht is gegeven is de mate waarin de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te kunnen vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Onze controlewerkzaamheden om het inzicht, dat het College B&W, geeft te evalueren en de beoordeling van de gehanteerde veronderstellingen omvatten onder andere:

- Kennisnemen van de toelichting op de financiële positie zoals deze is beschreven in de paragraaf weerstandsvermogen;
- Kennisnemen van de beoordeling van de Provincie over de financiële positie inzake de begroting 2024 en 2025 en evalueren of de daarbij behorende opmerkingen voldoende zijn toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen;
- Evalueren van het proces van risicoanalyse en de gehanteerde veronderstellingen die het College van B&W heeft gehanteerd bij de totstandkoming van de informatie opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen;
- Evalueren of de paragraaf Weerstandsvermogen alle relevante informatie bevat, waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben gekregen;
- Inwinnen van inlichtingen bij het college over zijn kennis van risico's na de periode van de door het College van B&W verrichte risicoanalyse.

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de door het college gegeven inzicht aanvaardbaar is.

Bijlage SiSa tabel fouten en onzekerheden

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2024 d.d. 20 februari 2025.

Wij zijn verplicht een tabel op te nemen in dit accountantsverslag met fouten en onzekerheden met betrekking tot de verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen.

Deze tabellen dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2025 bij het CBS aan te leveren, inclusief de hieronder vermelde oordelen in onze controleverklaring:

Strekking controleverklaring	
Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening	Goedkeurend

Bijlage SiSa tabel fouten en onzekerheden

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout of onzekerheid
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek in 2023 en 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C92	Regeling specifieke uitkering informatiepunten Digitale Overheid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorziening	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bijlage SiSa tabel fouten en onzekerheden

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout of onzekerheid
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J109	Meerjarige regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J47B	Volkshuisvestingsfonds (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J55	Aanpak energiearmoede	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Samen bouwen aan duurzaam succes

Als ondernemer, manager of bestuurder dealt u dagelijks met veranderingen. Dan is het prettig om voor cijfers, financiële processen en fiscale vraagstukken zekerheid in te bouwen. Wij zijn graag die specialist dichtbij, die altijd een extra stap voor u zet en die naast de data altijd de mens ziet.

▼ Zullen we samen bouwen aan uw duurzame succes?